

Dit ex. bestaat uit 3 blz.

G E H E I MDE KWESTIE BERLIJN

In communistische kringen in Nederland is de kwestie Berlijn een voortdurend onderwerp van gesprek. Ook daar komt telkens de vraag naar voren welke bedoelingen het Sowjet-blok met de toespitsing van dit vraagstuk heeft en wat daarbij op de achtergrond staat. De bespiegelingen hierover komen niet alleen uit eigen koker voort maar worden in sterke mate beïnvloed door gesprekken met vertegenwoordigers van het Sowjet-blok hier te lande en bij gelegenheid van bezoeken achter het IJzeren Gordijn.

Onderstaande volgt een weergave van geluiden, die recentelijk uit geheime bronnen over de kwestie Berlijn werden vernomen.

Een lid van het dagelijks bestuur van de CPN verklaarde eind juli 1961, dus enige tijd voordat tot de volledige afsluiting van Oost-Berlijn (13 aug. 1961) werd besloten, ongeveer als volgt:

De zaak Berlijn kan zo niet langer doorgaan, anders zal Oost-Duitsland doodbloeden. Het is voor ons een levenskwestie. Berlijn is een zwakke plek in onze wapenrusting. Er moet een halt toegeroepen worden aan de enorme vluchtelingenstroom vanuit de DDR naar het Westen.

Aan een samenvoeging van Oost- en West-Duitsland in de naaste toekomst valt niet te denken. Dit zou ons communisten alleen maar nadeel opleveren. Samengevoegd zouden Oost- en West-Duitsland zonder twijfel tegen ons gekant zijn en zij zouden dan sterk genoeg zijn om een grote bedreiging te vormen. Steeds moet in het oog worden gehouden, dat wij met Duitsers te doen hebben. Het Westen moet gedwongen worden accoord te gaan met een gescheiden blijven van Oost- en West-Duitsland en het zal af dienen te zien van pogingen tot hereniging. Het gezwel Berlijn moet radicaal worden uitgesneden. Dit is de enige oplossing en deze zal van communistische zijde, koste wat het koste, worden afgedwongen. Daarbij behoeft voor een oorlog niet te worden gevreesd. De S.U. is sterk genoeg om dit zonder oorlog te bereiken en het Westen

- 2 -

G E H E I M

zal zich wel 10 keer bedenken alvorens voor Berlijn de oorlog in te gaan.

Een figuur, thans buiten de CPN staande, die nog over belangrijke contacten achter het IJzeren Gordijn beschikt, verklaarde begin augustus 1961 van een functionaris van niveau in een Oost-Europees land, die bemoeienis heeft met het opstellen van een vredesverdrag met de DDR, het volgende te hebben vernomen:

Het vredesverdrag met de DDR zal dit najaar worden gesloten. De werkgroep, die (in het bedoelde socialistische land) het verdrag opstelt, werd in nauw overleg met de andere socialistische landen samengesteld. Voor elke belangrijke passage in het verdrag wordt via de diplomatieke kanalen overleg met de andere landen gepleegd.

De motieven, die aan het in dit najaar afsluiten van het vredesverdrag met de DDR ten grondslag liggen, zijn o.m.: de historische vrees in het Oosten t.a.v. Duitsland, in het bijzonder gelet op de ontwikkeling in West-Duitsland welke nog versterkt wordt door de algemene revanchistische instelling in de Bondsrepubliek t.a.v. de oostelijke landen. Verder het bestaan van de Bundeswehr en het feit dat de contrôle op de hogere leiding en de kaderleden daarvan niet zodanig is, dat er enige garantie is voor een democratische gezindheid.

Hoewel men aan oostelijke zijde ervan overtuigd is, dat geen van beide partijen een conflict rond de kwestie van het vredesverdrag met de DDR wenst, bestaat er een zeer grote vrees voor West-Duitse provocaties die tot ernstige gevolgen zouden kunnen leiden.

De Nederlandse zagsman koesterde ernstige vrees voor de houding van de bevolking van de DDR en van de volksrepubliek Polen ingeval van een militair conflict. In beide landen is het de partij, de vakbeweging en de jeugdorganisatie niet gelukt vaste grond onder de voeten te krijgen. De sympathie voor het regiem is daar maar een zeer dun laagje. In genoemde organisaties zijn een aantal lieden aanwezig die hun regering en partij in alles zullen volgen, maar zij vormen een bijzonder gering percentage van de bevolking. Daarenboven zijn de levensomstandigheden in West-Duitsland veel beter dan in de DDR en Polen. Dit verklaart o.m. waarom de partijleidingen in deze landen zulke grote zorgen hebben.

G E H E I M - 3 -

G E H E I M

In de komende maanden zijn zeer grote spanningen te verwachten. Men zal zonder twijfel tot aan de rand van de afgrond gaan, maar er zal geen militair conflict uitbreken. Bij verschillende gelegenheden is door Sowjet-woordvoerders duidelijk te verstaan gegeven dat een militair conflict geen oplossing kan brengen.

In de kring van de Joegoslavische Legatie werd begin juli, naar verklaard werd op grond van vertrouwelijke informatie uit Belgrado, de volgende visie op de kwestie Berlijn gegeven.

Aangenomen kan worden dat de Russen de spanning rondom Berlijn opvoeren om wellicht later elders in de wereld bepaalde concessies van het Westen te verkrijgen. Daarbij komt nog, dat CHROESTSJOW steeds sterker door de Oost-Duitsers gedwongen wordt om zijn houding inzake Berlijn te verscherpen. De economische toestand in Oost-Duitsland wordt steeds slechter. Oost-Duitsland heeft voortdurend scherpe meningsverschillen met andere Oost-Europese landen over de grondstoffenvoorziening. De DDR worstelt in toenemende mate met het probleem van de vluchtelingen. In Belgrado verwacht men niet dat de kwestie Berlijn tot een oorlog zal leiden. De Joegoslaven zullen in deze aangelegenheid een zeer voorzichtige houding aannemen. Mochten zij er wellicht toe gedwongen worden bepaalde kritische geluiden over het probleem t.a.v. de SU te laten horen, dan zullen zij dit op een zeer overwogen wijze doen, omdat zij de zaak bijzonder ingewikkeld en moeilijk vinden.

17 augustus 1961

G E H E I M